

ZAŠTITA NA RADU I STRANI RADNICI U RH

UVOD

Republika Hrvatska samo je jedna od zemalja u nizu koje imaju potrebe za „uvozom“ stranih radnika za obavljanje poslova kod poslodavaca.

Zakonom o zaštiti na radu uređuje se sustav zaštite na radu u Republici Hrvatskoj, a osobito nacionalna politika i aktivnosti, opća načela prevencije i pravila zaštite na radu, obveze poslodavca, prava i obveze radnika i povjerenika radnika za zaštitu na radu, djelatnosti u vezi sa zaštitom na radu, nadzor i prekršajna odgovornost.

U svrhu učinkovite zaštite na radu i javnog interesa, neophodno je organizirano sustavno djelovanje poslodavca, ovlaštenika poslodavca, stručnjaka zaštite na radu, povjerenika radnika za zaštitu na radu, radnika (uključujući i sve strane radnike), medicine rada i svih ostalih sudionika od kojih se očekuje kontinuirani doprinos na prevenciji te unapređivanju područja zaštite na radu.

Zakon se primjenjuje u svim djelatnostima u kojima radnici obavljaju poslove za poslodavca.

Zaštita na radu, odnosno sustav pravila, načela, mjera, postupaka i aktivnosti, čijom se organiziranom primjenom ostvaruje i unapređuje sigurnost i zaštita zdravlja na radu, s ciljem sprečavanja rizika na radu, ozljeda na radu, profesionalnih bolesti, bolesti u vezi s radom te ostalih materijal-

nih i nematerijalnih šteta na radu i u vezi s radom odnosi se i na strane radnike, a što je regulirano čl. 54. Zakona koji propisuje da strani radnici moraju, uz uvjete propisane posebnim propisima, ispunjavati i uvjete propisane odredbama Zakona i propisa donesenih na temelju njega.

Prilikom zapošljavanja stranog radnika u Republici Hrvatskoj, strani radnik može raditi samo za onog poslodavca i one poslove za koje je dobio radnu dozvolu.

Prije sklapanja ugovora o radu sa stranim radnikom, poslodavac je obavezan provjeriti ispunjava li strani radnik uvjete propisane Zakonom i pravilnicima, npr. stručnu osposobljenost za pojedine poslove s posebnim uvjetima rada.

KVOTE STRANIH RADNIKA

Vlada RH na 133. sjednici dana 12.12.2018. godine utvrdila je godišnje kvote za zapošljavanje stranaca u 2019. godini. Ukupna godišnja kvota dozvola za zapošljavanje stranaca iznosi 65.100 dozvola. Za novo zapošljavanje stranaca u Hrvatskoj predviđena je kvota od 50.100 dozvola, a kvota za produženje već izdanih dozvola iznosi 15 tisuća.

Za 2020. godinu raspravlja se o ukidanju kvota, što znači neograničeno zapošljavanje stranaca u RH.

ZAKONSKE OBVEZE U POGLEDU ZAŠTITE NA RADU

Rad stranaca (osoba koje nisu hrvatski državljani), uvjeti rada i prava upućenih radnika u Republici Hrvatskoj, utvrđuju se u skladu s odredbom članak 54., stavka 1. Zakona o zaštiti na radu (N.N., br. 71/14., 118/14., 94/18., 96/18.); (dalje u tekstu: *Zakon*), kojom je propisano da strani radnici moraju, uz uvjete propisane posebnim propisima, ispunjavati i uvjete propisane odredbama navedenog Zakona i propisa donesenih na temelju njega. Važno je također napomenuti da se prema odredbama članka 86., stavaka 6. i 12. Zakona o strancima (N.N., br. 130/11., 74/13. i 69/17.), uvjeti rada za strane radnike jamče na razini prava utvrđenih pravnim propisima Republike Hrvatske, odnosno kolektivnim ugovorima čija je primjena na temelju posebnog propisa proširena na sve poslodavce i radnike na određenom području, grani ili djelatnosti, a ako su zajamčeni uvjeti rada povoljnije uređeni propisima Republike Hrvatske u odnosu na propise države u kojoj poslodavac ostvaruje poslovni nastan i koji se primjenjuju na radni odnos, primjenjuje se za radnika povoljnije pravo.

U pogledu zaštite na radu poslodavac mora voditi računa o stranim radnicima te ih upoznati sa svim obvezama, pravilima i pravima iz zaštite na radu.

Osposobljavanja, dokumentacija i procjena rizika moraju radniku biti dostupni i na jeziku razumljivom stranom radniku.

Izrada procjene rizika

Prema odredbi članka 18. Zakona o zaštiti na radu, poslodavac je obavezan, uzimajući u obzir poslove i njihovu prirodu, procjenjivati rizike za život i zdravlje radnika i osoba na radu, osobito u odnosu na sredstva rada, radni okoliš, tehnologiju, fizikalne štetnosti, kemikalije, odnosno biološke agense koje koristi, uređenje mjesta rada, organizaciju procesa rada, jednodimenzionalnost rada, statodinamičke i psihofiziološke napore, rad s nametnutim ritmom, rad po učinku u određenom vremenu (normirani rad), noćni rad, psihičko radno opterećenje i druge rizike koji su prisutni, zbog sprečavanja ili smanjenja rizika. U vezi s navede-

nom odredbom primjenjuje se Pravilnik o izradi procjene rizika (N.N., br. 112/14.).

Procjena rizika mora biti ažurna i obuhvaćati sva radna mjesta i procjenjivati odgovarajuće rizike. Procjena rizika mora biti u tiskanom ili elektroničkom obliku i dostupna radniku na mjestu rada. Za strane radnike mora biti dostupna i razumljiva te ih je potrebno upoznati s rizicima i njihovim obvezama kako bi se smanjili rizici.

Mjesta rada

Mjesta rada moraju biti uređena u skladu s osnovnim, posebnim i priznatim pravilima zaštite na radu.

Prema odredbi članka 3., stavka 1., podstavka 5. Zakona o zaštiti na radu, mjesto rada je svako mjesto na kojemu radnici i osobe na radu moraju biti, ili na koje moraju ići, ili kojemu imaju pristup tijekom rada zbog poslova koje obavljaju za poslodavca, kao i svaki prostor, odnosno prostorija koju poslodavac koristi za obavljanje poslova i koja je pod njegovim izravnim ili neizravnim nadzorom. U vezi s mjestom rada primjenjuju se odredbe Pravilnika o zaštiti na radu za mjesta rada (N.N., br. 29/13.).

Osposobljavanje za rad na siguran način

Strani radnici također moraju biti osposobljeni za rad na siguran način za poslove za koje imaju radnu dozvolu i koje obavljaju na temelju iste. Poslodavac je dužan radnika prije početka rada obavijestiti o svim činjenicama i okolnostima koje utječu ili bi mogle utjecati na sigurnost i zdravlje radnika u vezi s obavljanjem poslova i osposobiti ga za rad na siguran način. Osposobljavanje radnika za rad na siguran način provodi se u skladu s odredbama Pravilnika o osposobljavanju za rad na siguran način i polaganju stručnog ispita (N.N., br. 112/14.).

Strani radnici iz država članica Europskog gospodarskog prostora (EGP-a), koji su osposobljeni za rad na siguran način prema propisima zemlje iz koje dolaze i za to posjeduju dokaz u skladu s propisima te zemlje ne moraju se ponovno osposobljavati za rad na siguran način u RH, ali je potrebno provesti provjeru osposobljenosti (praktični dio) na mjestu rada u RH. Tu provjeru može

obaviti osoba određena za obavljanje poslova zaštite na radu u RH, a u skladu s odredbama Pravilnika o osposobljavanju za rad na siguran način i polaganju stručnog ispita (N.N., br. 112/14.), odnosno provjeru može obaviti strani poslodavac za svoje radnike, ali provjera (praktični dio) mora također biti obavljena u skladu s odredbama navedenog Pravilnika, uz napomenu da zapisnik o ocjeni osposobljenosti u tom slučaju mogu potpisati osoba koja je odgovorna za provođenje mjera zaštite na radu za strane radnike, osoba koja kod poslodavca obavlja poslove zaštite na radu i sam radnik.

Svi dokumenti moraju biti izdani na hrvatskom jeziku i latiničnom pismu ili ako su izdani na drugom jeziku, moraju biti prevedeni na hrvatski jezik i latinično pismo kod ovlaštenog sudskog tumača.

Radnik mora biti osposobljen za rad na siguran način u roku od 60 dana od stupanja na radno mjesto, dok za to vrijeme radi pod nadzorom osposobljenog radnika. Osposobljavanje za rad na siguran način za strane radnike mora se provoditi na način koji je razumljiv stranom radniku. Prije osposobljavanja radnik mora raditi pod nadzorom onog radnika koji je osposobljen za rad na siguran način i s kojim može ostvariti komunikaciju na njemu razumljivom jeziku.

Obavješćivanje i savjetovanje

Poslodavac je dužan obavješćivati i savjetovati se i sa stranim radnicima, a dokumentacija o ispunjavanju obveza poslodavca iz zaštite na radu mora biti dostupna i razumljiva stranom radniku.

Poslovi s posebnim uvjetima rada

Strani radnik može obavljati poslove s posebnim uvjetima rada ako ima radnu dozvolu koja uključuje obavljanje tih poslova te ako ispunjava uvjete u smislu dobi života, zdravstvenih uvjeta i potrebne stručne spremlje. Zdravstvena sposobnost

utvrđuje se liječničkim pregledom i potvrdom koja mora biti izdana u Hrvatskoj. Stručna spremlja dokazuje se odgovarajućom svjedodžbom ili diplomom koja se mora prevesti na hrvatski jezik i latinično pismo za radnike iz BiH, Srbije, Makedonije i Crne Gore, odnosno u skladu s posebnim propisima o priznavanju inozemnih kvalifikacija ili reguliranim profesijama za radnike iz ostalih zemalja.

Sredstva rada i osobna zaštitna oprema

Poslodavac mora osigurati ispravnost rada svih sredstava rada i osobne zaštitne opreme redovitim održavanjem i ispitivanjem. Za vrijeme korištenja sredstva rada ne smiju ugrožavati radnike, a koje treba upoznati s pravilima zaštite na radu, tehničkim propisima i uputama proizvođača kako bi se omogućilo njihovo sigurno korištenje.

Upute za rad, sigurnosni znakovi i pisane obavijesti

Prema odredbi članka 53., stavka 1. Zakona o zaštiti na radu, poslodavac je obavezan na mjestima rada i sredstvima rada trajno postaviti sigurnosne znakove na vidljivom mjestu.

Obavijesti i upute na mjestima rada moraju biti na jeziku i pismu koje strani radnik razumije.

Znakovi, upute i obavijesti moraju biti jasno razumljive stranom radniku. Njih poslodavac može pojasniti dodatnim tekstom koji će biti na jeziku i pismu koji radnik razumije.

Radni okoliš

Poslodavac je na mjestima rada obavezan ispitivati radni okoliš – fizikalne, kemijske i biološke čimbenike radnog okoliša u skladu s odredbama Pravilnika o ispitivanju radnog okoliša (N.N., br. 16/16.). U vezi s ispitivanjem radnog okoliša priznaju se isprave izdane u RH od strane ovlaštenih osoba za zaštitu na radu.

ZAKLJUČAK

Uloga i angažman stručnjaka zaštite na radu u izgradnji sigurnog radnog okruženja i sigurnih radnih obrazaca ponašanja iznimno je značajna, ali i teško mjerljiva. Radna okolina u koju dolazi strani radnik nalazi se pred izazovom koji donosi integracija u već uhodano radno okruženje i koja je često obilježena nizom barijera. Kao najčešće barijere u integraciji

stranih radnika, a iz kojih proizlazi povećani rizik za njihovo zdravlje i sigurnost na radu, navode se uz jezične i kulturološke razlike. Prema dostupnim podacima o stranim radnicima u Hrvatskoj, postoje određene poteškoće, a isto tako postoje međunarodne preporuke povezane sa sigurnošću i zaštitom zdravlja na radu stranih radnika, koje se mogu primijeniti, kvalitetno prevesti i biti primjenjive unatoč jezičnim i kulturološkim razlikama stranih radnika.

*Ana Šijaković, univ. spec. oec., dipl. ing. sig.
Europsko društvo inženjera Hrvatske, Zagreb*